

Heb je weleens een weiland van dichtbij bekeken?

Dan weet je dat daar behoorlijk wat rondscharrelt, kruipt en zoemt! Of het nou een boomgaard of bergwei, weiland, drasland of heide is: elke wei geeft weer aan andere planten en dieren een thuis.

Dit boek brengt het wilde weideleven erg dichtbij en helpt met veel observatietips, zodat je ook in de wei bij jou in de buurt dieren kunt zien.

Met een handleiding voor het aanleggen van een eigen stukje wei – zelfs op het balkon!

Sokolowski • Czichy

Wat leeft er in de wei?

De Vier Windstreken

Een Vier Windstreken
Prentenboek

ISBN 978 90 5116 956 0

9 789051 169560

Ilka Sokolowski • Janine Czichy

Wat leeft er in de wei?

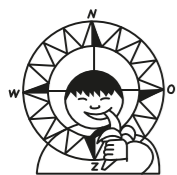
De Vier Windstreken

Lees ook:

Wat leeft er op het wad?

Tekst van Ilka Sokolowski
met illustraties van Janine Czichy

Wat leeft er in de wei?

Op www.vierwindstreken.com kunt u zich aanmelden voor onze nieuwsbrief.
Hier vindt u ook al onze boeken en andere artikelen.

Nederlandse tekst van Django Mathijssen
Oorspronkelijke titel: *Wildes Leben auf der Wiese*
© 2023 De Vier Windstreken, Rijswijk, voor de Nederlandse uitgave
© 2022 Gerstenberg Verlag, Hildesheim, Duitsland
Tekst: Ilka Sokolowski, Hannover
Illustraties: Janine Czichy, Hamburg
Alle rechten voorbehouden. Gedrukt in Polen
NUR 223, 274 / ISBN 978 90 5116 956 0

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De Vier Windstreken

Voorwoord

Op je blote voeten door het gras banjeren, tikkertje spelen, op je rug naar de wolken liggen kijken – op een groen gazon kun je veel leuke dingen doen. Gekortwielde grashalmen zijn echter niet hetzelfde als een natuurvriendelijke weide. Alleen daar wemelt het van het wilde leven! Madeliefjes, klokjes, spirea en andere weidebloemen bloeien om het hardst met verschillende grassen. Graspiepers en paapjes verstoppen hun eitjes op de bodem, de dwergmuis bouwt zijn artistieke grasnest en insecten zoemen van bloem naar bloem. Kevers, spinnen, wilde bijen, vlinders: allemaal hebben ze bepaalde weideplantjes nodig om te overleven.

De meeste weides zijn door regelmatig maaien of afgrazen ontstaan. Als ze niet worden gebruikt, worden bonte weiden vol bloemetjes op den duur bos en wildernis waardoor leefruimtes van typische weidebewoners verdwijnen. Veel bloemenweides hebben een schrale bodem, die niet bemest wordt, want wilde bloemen hebben minder voedingsstoffen nodig dan doorgekweekte sierplanten of een grasmat om te voetballen. Op natte weides groeien andere planten dan op bergweiden, daarom bevinden zich daar ook andere dieren. De ooievaar is regelmatig te gast op natte weides. Paardenbloemrijke weilanden hebben een voedingsstofrijkere bodem; hier groeien minder bloemen en kruid, toch is de tafel voor veel dieren rijkelijk gedekt. Zelfs onder de aarde speelt zich het wilde leven af, want de mol en de woelmuis hebben hier hun territorium. In een landschap van intensief gebruikte velden, waarop niets anders dan mais of suikerbieten groeien, worden extra bloemstroken bij de veldrand gezaaid, die een toevluchtsoord zijn voor vele dieren. Extra spannend wordt het in de boomgaard: waar anders heb je de kans om niet alleen de steenuil en de zevenslaper, maar met een beetje geluk ook vleermuizen te ontdekken?

Enkele van de belangrijkste weidetypes leer je in dit boek kennen. In de bijlage vind je tips over hoe je zelf een bloemenwei kunt aanleggen. Zelfs in potjes op je balkon! Het register op pagina 66 helpt je om dieren- en plantensoorten in het boek makkelijker te vinden.

Ten slotte nog een tip: natuurlijke weides worden maar een of twee keer per jaar gemaaid. Soms is het verboden om die te betreden, bijvoorbeeld om bodembroeders te beschermen. Het is het beste als je je observatiepost aan de rand van de wei opstelt. Neem een loep en verrekijker mee én een heleboel tijd – dan openbaart de wei zijn geheimen en je beleeft het fascinerende samenspel van bloemen, grassen en dieren.

Veel plezier!

De etages van de wei

Als je over een weide loopt, wat zie je dan op het eerste gezicht? Waarschijnlijk verschillende grassoorten en bloemen. Soms springt er een sprinkhaan voor je de weg op of fladdert er een vlinder voorbij. Maar dat is lang niet alles! Stel je eens een groot flatgebouw voor met vele etages, een kelder en heel veel huurders. Zo ongeveer is de leefgemeenschap van de wei opgebouwd. Als je van bovenaf kijkt, zie je alleen maar het dak. Om alle geheimen van de wei te kunnen ontdekken, moet je overal komen: tot in de kelder! Die etages lopen we nu langs.

De bloemenlaag

De bloemen en bloeiwijzen van planten, kruid en grassen zijn van levensbelang voor alle insecten die zich met pollen en nectar voeden. Bijen, hommels en vlinders zouden niet zonder bloemenlaag overleven. Maar waar veel insecten ronddartelen, zijn ook roofdieren niet ver weg: spinnen en kevers loeren tussen de bloemen op slachtoffers, vogels zwerven door de bloemenzee op zoek naar lekkernijen.

De kruidlaag

Plantenstengels, grashalmen en gebladerte vormen de kruidlaag. Door de bloemenlaag is die tegen directe zonnestraling beschermd. Toch is het hier een stuk lichter en droger dan direct op de grond. De kleine jungle van stengels en halmen is het ideale verblijf voor sprinkhanen en andere insecten die planten eten of net zoals bladluizen het zoete plantensap opzuigen. En waar bladluizen zich ingenesteld hebben, zijn meestal ook lieveheersbeestjes en mieren te vinden. Spinnen zoals de kruisspin en de wesp spin spannen hun webben tussen de halmen in de hoop dat kleine insecten erin verstrikt raken. Op beschutte plekken in de kruidlaag leggen vlinders hun eitjes. De rupsen die daar dan uit komen, kunnen zich volvreten met de blaadjes, totdat ze zich gaan verpoppen.

De moslaag

Zoals afgevalen blaadjes in het bos de bovengrondse onderlaag vormen, zo vind je in de moslaag van de wei afgevalen of verlept plantmateriaal op de bodem. Hier is het schaduwrrijk en vochtig – precies zoals slakken het graag hebben: die mét huis, zoals de kleine tuinslak, maar ook naaktslakken, zoals de duistere wegslak. Loopkevers zoals de schitterende gouden schallebijter zoeken insecten, onder het stro houden duizendpoten en pissebedden zich verborgen. Mieren leggen hun wijdvertakte wegennet aan, waarop ze bouwmaterialen en prooidieren naar hun nest vervoeren. En zelfs vogels vinden op de moslaag een toevluchtsoord: het paapje bouwt zijn nest gewoon op de grond.

De wortellaag

Nu zitten we in de kelder van de wei. Onder de aarde steken de planten hun wortels uit om aan voedingsstoffen en water te komen. Hier leven dieren die van het donker houden. Sommige zijn zo piepklein dat je ze alleen onder een microscoop kunt zien, bacteriën en raderdieren bijvoorbeeld. Mijten zijn ook met een loep goed te zien; die horen bij de spinachtigen. Regenwormen wroeten door de bodem en maken hem los. Keverlarven, de engerlingen, overwinteren onder de grond en groeien daar op. De veldkrekel heeft een holletje gegraven om in te wonen. Zijn buur, de mol, legt uitgebreide gangenstelsels aan, waarin hij wormen en larven verzamelt. Ook de veldmuis woont onder de grond, maar zoekt in de moslaag naar voer.

Afgezien van dieren die bijna de hele tijd in de wei leven, komt ook veel visite langs: als het donker is, verlaten marter en egel hun verstoppelken. De vos houdt ook van het donker, maar hij gaat ook overdag op strooptocht. En ergens aan de rand ben jijzelf misschien onderweg om de geheimen van de wei te ontdekken!

De bonte bloemenwei: paradijs voor groot en klein

Luister toch eens hoe het hier zoemt en broemt! Een wilde bloemenwei trekt vele dieren aan. Vlijtig vliegen bijen, hommels en vlinders van bloem naar bloem, om de zoete nectar op te zuigen. Daarbij dragen ze stuifmeel verder en bevruchten planten. Beschut door de halmen zoeft een muis rond. De torenvalk in de lucht heeft hem nog niet ontdekt. Ook de geelgors gebruikt de wei om zijn nest in te verstoppen. Voorzichtig komt een ree dichterbij. Voor vreemde ogen goed verborgen, wacht in het hoge gras het jong. Als je geduldig kunt wachten en observeren, ontdek je nog meer weidebewoners. Hun nakomelingen maken alleen een kans als de wei niet te vroeg wordt gemaaid.

De bijen

Wist je dat honingbijen oorspronkelijk van wilde bijen afstammen? Tegenwoordig worden ze door imkers gehouden en zijn ze nuttig voor ons. Net als hun wilde soortgenoten hebben honingbijen nectar en pollen nodig als voedsel. In ruil daarvoor bestuiven ze de bloemen en bloesem van planten, struiken en bomen. Andere insecten helpen daarbij.

De wilde verwanten

In Nederland wonen zo'n 350 wilde bijensoorten. Dat lijkt veel, maar bijna allemaal worden ze bedreigd, omdat hun leefruimte slinkt en er steeds minder wilde bloemen zijn. De meeste wilde bijen leven als eenlingen, ze worden ook wel solitaire bijen genoemd. Vele leggen hun eieren in hoge plantenstengels en laten pollen als voedselvoorraad achter, zoals bijvoorbeeld de rosse metselbij.

PASPOORT

Naam: Europese honingbij (*Apis mellifera*)
Grootte: koningin 15 tot 18 mm, dar tot 16 mm, werkster tot 13 mm
Uiterlijk: bruin-geel gestreept, dicht behaard, werksters met gifangel
Voedsel: stuifmeel en nectar

Alles voor de koningin

Tot wel 50.000 werksters kunnen bij een bijenvolk horen. Het middelpunt daarvan is de koningin. Die heeft maar één taak: eitjes leggen. Die worden vervolgens door de werksters verzorgd. De mannelijke bijen, de darren, worden verstoten zodra ze de koningin hebben bevrucht.

DE ROSSE METSELBIJ KUN JE
MAKKELIJK HERKENNEN AAN DE
ROODBRUINE BEHARING.

OBSERVATIETIP

Kijk eens goed als een bij pollen verzamelt: er blijft altijd een beetje stuifmeel aan haar hangen. Op haar achterpoten zitten piepkleine korfjes, waar de bij de pollen naartoe kamt. Het lijkt wel alsof de bij een geeloranje broekje aanheeft.

Zoete zaak

De honing is bedoeld als levensbelangrijke voorraad voor de winter, als er buiten geen bloemen zijn. Daarom haalt de imker nooit de hele voorraad uit de bijenkorf. Om 100 gram van het zoete goedje te maken, moeten de bijen circa een miljoen bloemen bezoeken!

DE GROTE KLOKJESBIJ ZOEKT GRAAG
BESCHERMING IN DE KELK VAN EEN
KLOKJE. HIER OVERNACHT HIJ ZELFS.

Zes hoeken

Uit was, die de werksters zelf maken, bouwen ze zeshoekige honingraten. Daarin groeien de larven, die uit de eitjes komen. De raten dienen ook als voorraadkamers voor de honing, die de bijen uit nectar en pollen maken.

ROLKLAVER

WEIDEHOMMEL

RODE
KLAVER

OOK HOMMELS ZIJN
WILDE BIJEN. DE
AARDHOMMEL LEGT
HAAR NEST ONDER
DE AARDE AAN.

DUIZENBLAD

De wezel

Stel je voor, je ligt in het gras voor een muizenholletje op de loer. Maar het dier dat daar plotseling zijn kop boven de aarde steekt, ziet er niet echt uit als een muis: bruine vacht, dicht aanliggende oren, witte borst – je hebt een wezel ontdekt! Even kijkt hij rond, voordat hij met een paar vlotte sprongen naar het volgende gat flitst en weer verdwijnt.

DE TORENVALK GRIJPT IN DUIKVLUCHT NIET ALLEEN MUIZEN. HIJ JAAGT OOK OP WEZELS. ZIJN NEST LEGT HIJ GRAAG HOOG AAN, BIJVOORBEELD IN KERKTORENS.

OBSERVATIETIP

De wezel kan vooral beweging zien. Houd je dus stil, dan komt hij misschien heel dichtbij. Wezels bevinden zich in weiden, in het veld, aan de bosrand en zelfs in natuurvriendelijke tuinen.

ZEBRASPIN

ICARUSBLAUWTJE, MANNETJE

Mini-marter

Waar muizen zijn, is de wezel niet ver weg. Het kleinste roofdier ter wereld hoort bij de familie van de marterachtigen, maar wordt zelf niet veel groter dan zijn lievelingskostje. Een volgroeide wezel weegt hetzelfde als een pakje boter: net 250 gram. Dankzij zijn smalle lijf kan hij makkelijk een muizenhol binnendringen.

ICARUSBLAUWTJE, VROUWTJE

ZWEEFVLIEG

LIEVEHEERSBEESTJE

Op jacht

Net als muizen bewegen wezels zich bovengronds op platgetreden paden door hun territorium. Hun scherpe gehoor vertelt hun waar een van de knagertjes precies langsoeft.

PASPOORT

Naam: wezel (*Mustela nivalis*)
Grootte: lichaam 12 tot 25 cm lang, staart tot 8 cm lang
Uiterlijk: bruine vacht, onderkant lichaam wit
Voedsel: wolmuizen, kleine vogels, vogeleieren, insecten

Wezelbaby's

Twee keer in het jaar kan het wijfje jongen krijgen. De nestkamer ligt in een oude woelmuis- of molsgang. Die wordt met plukjes bont en veren verder opgevuld. Na een draagtijd van zes tot twaalf weken komen er tot negen jonkies ter wereld; meestal minder.

Lichtgewichten

De piepkleine jongen wegen net anderhalf gram – minder dan een gummibeertje. Ze hebben al een korte vacht, hun ogen gaan echter pas na een maand open. Acht weken lang worden ze door hun moeder gezoogd. Daarna moeten ze snel zelfstandig worden en een eigen wezelterritorium gaan zoeken.

Snel weg!

Ook de wezel heeft vijanden. Vossen, andere marters, uilen en roofvogels zoals de torenvalk loeren op hem. Dan is het een voordeel als zijn territorium veel muizenholletjes heeft: bij gevaar is de wezel razendsnel onder de aarde verdwenen.